

Drd. Kommer Erika (Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár):
A temesvári *Neue Banater Zeitung* Nikolaus Bergwanger főszerkesztő idejében
(Különös tekintettel a diákoldalakra)

A *Neuer Weg* bukaresti központi német nyelvű napilap 1949-es alapítása után nyolc évvel határozta el az akkori Román Szocialista Köztársaság vezetősége, hogy további német, területi sajtókiadványokkal árnyalja az „egyenjogú” romániai médiaéletet. Ekkor alakult, 1957-ben Brassóban a *Karpatenrundschau*, Temesváron a *Die Wahrheit*.¹

A kommunizmust mint válságot tekintve, amely gátat szabott az egyéni-, a szólás- illetve a sajtószabadságnak, kijelenthetjük, hogy a *Neue Banater Zeitung* a legválságosabb társadalmi körülmények között tudott olyan fejlődést felmutatni, amelynek hozadéka – a romániai bánási sváb illetve összességében a romániai német kultúra, hagyomány és identitástudat megőrzése – mai napig értékelendő teljesítmény.

Nikolaus Bergwanger NBZ-főszerkesztő munkássága (1969-1984) kitűnő példa arra, hogy miként lehet a válságnak értékteremtő szerepet tulajdonítani. Dolgozatomban a Bergwanger idejében megjelent sokféle diákoldalra és -mellékletre szeretnék főként reflektálni.

Bergwanger izzig-vérig újságíró volt, aki a legínségesebb időkben is kiállt munkatársai és az újságja, közössége érdekében vállalt elvei mellett.² Az ő idejében változott meg az újság formátuma³ és szellemisége. Az akkor 34 éves bánási újságíró a *Neuer Weg* temesvári szerkesztőségéből került a *Neue Banater Zeitung* élére, és dinamizmusa ellenére politikai tevékenysége miatt megosztó személyiség volt az olvasók, az akkori társadalom körében.⁴ Politikai funkcióinak köszönhetően tudott a *Neue Banater Zeitung*-ból bizonyos fokig olvasható, értékes újságot faragni, és azt nem kizárólag pártújságként működtetni.

A kisebb formátumra való áttéréssel Bergwanger megelőzte korát. A túlélés zálogának⁵ tekinthette ezt a változtatást, és a történelem őt igazolta.

Bár Bergwangernek nem titkolt célja volt az olvasóközönség növelése, a sok új, többnyire kulturális mellékletet figyelembe véve nem mondható el az általa megváltoztatott *Neue Banater*

---

1 Geier, Luzian: *Die „Neue Banater Zeitung“ Aspekte der Berichterstattung und der kulturelle Auftrag* = Engel, Walter / Tonka, Walter (Hrsg.): *Banater Stadtkultur. Temeswar – das kulturelle Zentrum der Banater Deutschen (II). Zweite Hälfte des 20. Jahrhunderts Beiträge der 47. Kulturtagung in Sindelfingen – 19./20. November 2011*, Stuttgart, Landsmannschaft der Banater Schwaben, 2012, 84.

2 Geier, Luzian: *Dem Zwang der Parteipolitik ausgeliefert?! Für die Gemeinschaft etwas bewegen: Das Wirken von Nikolaus Bergwanger als Chefredakteur der „Neuen Banater Zeitung“ 1969-1984*, 2007, 1-2. (kiadatlan tanulmány)

3 1969. november 1-jétől jelent meg kisformátumban.

4 Schneider, Eduard: *Literatur und Literaturreflexion in der rumäniendeutschen Presse der Nachkriegszeit. Die Neue Banater Zeitung (Temeswar) und ihr Beitrag zur Förderung der literarischen Nachwuchsgeneration (1969-1975)* = Miladinović Zalaznik, Mira / Motzan, Peter / Sienerth, Stefan (Hrsg.): *Benachrichtigen und vermitteln. Deutschsprachige Presse und Literatur in Ostmittel- und Südosteuropa im 19. und 20. Jahrhundert*, München, IKGS Verlag, 2007, 318-319.

5 Neville Brody kifejezése, lásd: Bucher, 514.

*Zeitung*ról, hogy tartalmilag vagy professzionálisan degradálódott volna a kisebb formátumnak köszönhetően. Létrehozta a „Pipatsch” tájszólás-, az „NBZ-Kulturbote” kulturális mellékletet, számtalan helyi különoldalt (Arad, a Bánsági Hegyvidék, Lugos, Zombolya, Nagyszentmiklós számára), az ország szinten nem csak a német ajkú olvasóközönség körében szeretett sportrovatot és rengeteg diákoldalt.

Az egyetemisták az *Universitas*, a temesvári Nikolaus Lenau líceum tanulói a *Lenau-Schüler-Stimmen / Lenaus tanulók hangja* havi mellékletben hallatták hangjukat, a *Jugendtribüne / Fiatalok fóruma* az aradi, nagyszentannai, lugosi, zombolyai és resicabányai líceumok számára jelentkezett havonta 1972. október 26-ától.

Bánsági líceumoknak szentelt oldalak jelentek meg *Wir über uns / Mi magunkról* fejléc alatt: Az iskolai különoldalak szerkesztőbizottságát NBZ-újságírók és diákképviselők együttesen alkották. A *Neue Banater Zeitung* részéről Rosl Fink⁶ volt rendszerint a felelős szerkesztő, a *Jugendtribüne*-ért Franz Thomas Schleich⁷ felelt.

A lap az akkori társadalmi-politikai körülményeket meghazudtoló liberálisabb szemléletmódja és az általa biztosított nagyvonalú publikálási lehetőségek teremtették meg az *Aktionsgruppe Banat* termőtalaját. Többek között a későbbi irodalmi Nobel-díjas Herta Müllertől is közölt írásokat.

Ez a sokoldalúság tette az NBZ-et kimagaslóvá a romániai helyi lapok között és emelte „régio-újsággá”, mintegy 15.000 megrendelőt számlálva 1972-ben.⁸

Bergwanger és újságja mindvégig arra törekedett, hogy közösségének érdekeit képviselje és tudatosítsa az olvasókban a szülőföld fontosságát egy olyan korszakban, amelyben más történések és határozatok ország szinten az elidegenedést, a gyökértelenséget érzését szorgalmazták és erősítették.⁹

A *Neue Banater Zeitung* erényt kovácsolt a válságból. Hosszú távú sikerét mi sem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy a mai napig olvasható és megbízható dokumentuma egy kornak és egy tájnak, hiteles kulturális, gazdasági és politikai tükrök egy azóta már felbomlott közösségnek.¹⁰

---

6 Rosl Fink német-román szakon végzett a Temesvári Egyetemen 1966-ban. Két év Jánosföldön való némettanítás után a *Neue Banater Zeitung*hoz szerződött, ahol a nyolcvanas évek elejéig ifjúsági és oktatási problémákkal foglalkozott. Ma Németországban él. Lásd: „Rosl Fink“- címszó = Dr. Petri, Anton Peter: *Biographisches Lexikon des Banater Deutschtums*, Marquartstein, Th. Breit Druck+Verlag GmbH., 1992.

7 Franz Thomas Schleich német szakon végzett Temesváron, 1972-től a *Neue Banater Zeitung* munkatársa. 1983 óta Németországban él, saját kiadója az „Edition Schleich”. Lásd: „Franz Thomas Schleich”-címszó = Dr. Petri, Anton Peter: *Biographisches Lexikon des Banater Deutschtums*, Marquartstein, Th. Breit Druck+Verlag GmbH., 1992.

8 Liebhard, Franz: *Dreitausend = NBZ*, 1972. február 1.

9 Geier (2007), 3. (kiadatlan tanulmány)

10 Uo.